

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2532.

ชนัญ วงษ์วิภาค. "สภาพแวดล้อมทางเลือกและค่านิยมในการเลือกของเล่นของเด็กชายชาวเหนือทอง". วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 9, 3 (2528):116-129

ทีศนา แชมมณี และคณะ. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

นันทกา พลอยแก้ว. "การละเล่นของเด็ก: เด็กตึกแถวสามย่านเปรียบเทียบกับเด็กในชุมชนชายเก่าหมื่นบ้านฉนวนนิเวศน์". วารสารอักษรศาสตร์. 10 (2519):33-55.

นียบพรรณ วรณศิริ. "การศึกษาวิเคราะห์ชุมชน." วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยศาสตร์. 19, 1 (2535):5-6.

ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาตี. "วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ" สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคณะ. การละเล่นของเด็กภาคกลาง. กระทรวงศึกษาธิการ, 2522.

ผ่องพรรณ มณีรัตน์. มานุษยวิทยากับการศึกษาชาติชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน 2525, กรุงเทพฯ.

พิทยา สายหู. สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

วรรณ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเตอร์สัน. "บ้านวัดเก่าและการเล่นของเด็ก" วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 2, 3 (2521): 125-141.

_____. การเล่นของเด็กบ้านกลาง. โครงการตำราสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2526.

สนิท สมัครการ. "สถาบันครอบครัว เครือญาติ และระบบอุปถัมภ์" สังคมไทย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช, 2533.

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2518.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

_____. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

สุนท อมรวิวัฒน์ และคณะ. การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สุรสิงห์สารวม ฉิมพะเนาวิ. การละเล่นของเด็กลานนาไทยในอดีต. เชียงใหม่: ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2520.

อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ฉั่มพร สุกันธวิช. "Cognitive Anthropology แนวทางหนึ่งของการศึกษาทางมานุษยวิทยา".
วารสารสังคมศาสตร์-มานุษยศาสตร์. 7, 1 (มิถุนายน-ตุลาคม 2520) : 54-63.

ภาษาอังกฤษ

Erikson, Erik H. Childhood and Society. Second, revised edition.
New York: W.N. Norton & Company, 1963.

Piaget, Jean. Play, Dreams and Imitation in Childhood. New York:
W.N. Norton, 1926.

Ralph L. Beals. An Introduction to Anthropology. N.Y, Maemillan, 1965.

ภาคผนวก

พัฒนาการ 8 ชั้นของ Erikson

ในมโนภาพ (Concept) ที่เกี่ยวกับพัฒนาการของ Erikson เขากล่าวว่าพัฒนาการเป็นกระบวนการที่แสดงถึงวิวัฒนาการของร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งแบ่งการพัฒนาการของมนุษย์ได้เป็น 8 ชั้น โดยชั้นแรกจะเป็นพัฒนาการของเด็กอย่างละเอียด และใน 3 ชั้นแรกจะเป็นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอายุตั้งแต่ 0-6 ขวบ ซึ่งเป็นช่วงอายุของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพราะเป็นช่วงอายุตอนต้นของชีวิตซึ่งผลของการเลี้ยงดู และประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในระยะนี้จะมียุทธวิธีต่อการวางรากฐานการพัฒนาาร่างกาย สังคม สติ ปัญญา บุคลิกภาพ

พัฒนาการ 8 ชั้น เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องซึ่งกันและกันของ Erikson คือ

1. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ อยู่ในช่วงอายุแรกเกิด -1 ปี
2. ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง หรือความรู้สึกสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง อยู่ในช่วงอายุ 1-3 ปี
3. การเป็นผู้ชนะหรือรู้สึกไม่เท่าเทียมผู้อื่น อยู่ในช่วงอายุ 3-5 ปี
4. ความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จ หรือความรู้สึกด้อย อยู่ในช่วงอายุ 6-12 ปี
5. การรู้จักตนเองหรือการไม่รู้จักตนเอง อยู่ในช่วงอายุ 13-17 ปี
6. ความรู้สึกว่าตนเองมีเพื่อน หรือความรู้สึกอ้างว้าง อยู่ในช่วงอายุ 18-21 ปี
7. ความรู้สึกพิศชอบแบบผู้ใหญ่ หรือความรู้สึกเสียช้ำ อยู่ในช่วงอายุ 22-40 ปี
8. ความรู้สึกมั่นคงในชีวิต หรือความรู้สึกท้ออาลัย อยู่ในช่วงอายุ 40 ปีเป็นต้นไป

พัฒนาการ 8 ชั้น ของ Erikson มีดังนี้คือ

ชั้นที่ 1 อายุแรกเกิดถึง 1 ขวบ

ในชั้นนี้จัดว่าเป็นพัฒนาการขั้นแรกสุดของมนุษย์ ระยะนี้เด็กไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องอาศัยพึ่งพาบุคคลอื่น สิ่งที่เด็กต้องการคือ ความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่น ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่กล่าวมาจะทำให้เด็กรู้สึกเชื่อมั่นในตัวบุคคล สิ่งแวดล้อม เกิดความไว้วางใจ

มองโลกในแง่ดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กไม่ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ คือ ไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ดูแล ทำให้เด็กหวาดระแวง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 2 อายุ 2-3 ขวบ

ในวัยนี้เด็กมักจะเกิดความขัดแย้ง ระหว่างการทำงานตามความพอใจของพ่อแม่ และความต้องการทางร่างกายของตน ทั้งนี้เพราะทักษะของกล้ามเนื้อเด็กจะเริ่มทำงานมากขึ้น สามารถเคลื่อนไหวได้ดี เช่น การคลาน การเดิน ฯลฯ ภาษาก็เริ่มใช้ได้จากการที่เด็กเริ่มช่วยตัวเองได้ดีเอง ทำให้เด็กรู้สึกอยากทำอะไรด้วยตัวเองภายในขอบเขตที่ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก มีความเชื่อมั่นในตัวเอง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กถูกขัดขวางไม่ได้รับการส่งเสริมให้ช่วยตัวเอง ทำให้เด็กเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในตัวเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าตัดสินใจ มีบุคลิกภาพที่พึ่งตนเองไม่ได้

ขั้นที่ 3 อายุ 3-5 ขวบ

ในขั้นตอนนี้เด็กจะมีความสามารถใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบหาสิ่งใหม่ๆ ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมจากผู้ใหญ่ เช่น การตอบคำถามในสิ่งที่เด็กสงสัยหรือให้อิสระแก่เด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ เด็กจะโตขึ้นเป็นคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กไม่ได้รับการตอบสนองที่เหมาะสม เด็กจะเป็นคนกลัวไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ

ขั้นที่ 4 อายุ 7-12 ปี

ช่วงนี้ เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน มีเพื่อนมากขึ้น มีประสบการณ์ต่างๆ มากขึ้น ในวัยเด็กต้องการได้รับการยอมรับจากครู เพื่อน และบุคคลอื่นๆ เช่น ได้รับคำชมเชยจากครู จากเพื่อน หรือได้รับชัยชนะในการแข่งขัน เด็กจะเกิดความพยายามที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในครั้งต่อไป แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กล้มเหลว คำตำหนิ การลงโทษ เด็กจะเกิดบมด้อยน้อยเพื่อต่างๆ

ขั้นที่ 5 อายุ 13-17 ปี

ในช่วงอายุนี้เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น พัฒนาการด้านต่างๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พฤติกรรมจะแตกต่างไปจากวัยก่อนๆ เด็กต้องการมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ และเริ่มมีเป้าหมายเรื่องส่วนตัวมากที่สุด เช่น การเรียน อาชีพ ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักบทบาท และหน้าที่ที่เหมาะสมของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนในบทบาทและหน้าที่

ขั้นที่ 6 อายุ 18-21 ปี

เป็นระยะผู้ใหญ่ตอนต้น ที่เริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ รู้จักการปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างเพศได้ดี ขั้นที่ 6 นี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากขั้นที่ 5 คือ ถ้าบุคคลใดประสบความสำเร็จเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่นได้ดี แต่ถ้าพัฒนาการในช่วงที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถควบคุมตัวได้จะกลายเป็นผู้โดดเดี่ยวหงอยเหงา ไม่มีเพื่อน

ขั้นที่ 7 อายุ 22-40 ปี

เป็นวัยผู้ใหญ่ ที่เป็นวัยแห่งการเป็นพ่อแม่ เป็นขั้นที่ต่อเนื่องมาจากขั้นที่ 6 คือ ขั้นที่ 6 - ที่ผ่านมาประสบความสำเร็จ บุคคลนั้นจะเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบต่อครอบครัวได้อย่างเพียงพอ แต่ถ้าขั้นที่ 6 ไม่ประสบผลสำเร็จ บุคคลจะขาดความรับผิดชอบ ไม่สนใจผู้อื่น เหินห่าง

ขั้นที่ 8 อายุ 40 ปีขึ้นไป

เป็นขั้นสุดท้าย ที่เป็นผลมาจากการพัฒนาการที่ผ่านมา 7 ขั้น ถ้าบุคคลใดได้รับการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จมาตลอด จะทำให้มีความภาคภูมิใจในชีวิตมีความมั่นคงทางจิตใจ แต่ถ้าพัฒนาการที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จ จะทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ หวาดกลัว อารมณ์ไม่มั่นคง รู้สึกเสียดายในโอกาสที่ผ่านมา

สำหรับการศึกษารวิจัยในเรื่อง "บทบาทของผู้ใหญ่ในครอบครัวในการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านการเล่นและของเล่น เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย"

ผู้วิจัยศึกษาเด็กปฐมวัย ในช่วงอายุแรกเกิด - 5 ปี โดยจะศึกษาจากพัฒนาการในขั้นที่ 1, 2 และ 3 ดังรายละเอียดของพัฒนาการของเด็กใน 3 ขั้น คือ

1. **ขั้นพัฒนาการความรู้สึกไว้วางใจ หรือความรู้สึกไม่ไว้วางใจ** เป็นพัฒนาการของเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 1 ขวบ ขั้นนี้เด็กมีความต้องการ 2 ประการ คือ

1. ความต้องการทางกาย คือ อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ฯลฯ
2. ความต้องการการตอบสนองทางด้านจิตใจ คือ ความรัก ความอบอุ่น ฯลฯ

ในขั้นนี้ถ้าแม่หรือผู้ใหญ่ให้การเลี้ยงดู ที่ดูแลเอาใจใส่ในความต้องการของเด็กอย่างสมบูรณ์เด็กจะเริ่มไว้วางใจแม่ ไว้วางใจตนเอง และไว้วางใจโลกในที่สุด ในด้านการเล่นเป็นการเล่นที่เด็กจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Play-Egocentric) ทั้งในด้านพฤติกรรม และความคิด ซึ่งเกิดได้จากลักษณะการเล่น พฤติกรรมต่างๆ ของเขาเริ่มมาจากตัวเขาเองก่อน และแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการตัวเขาที่มีต่อความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร เด็กจะเลียนแบบในสิ่งที่เขาแสดงต่อบุคคลอื่นต่อไป ลักษณะนี้เห็นได้ชัดเมื่ออายุได้ 6 เดือน

2. **ขั้นพัฒนาการความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถ** ของตนเองอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 1-3 ขวบ ขั้นนี้เป็นระยะที่เด็กเติบโตขึ้นมาก เขาสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งถือว่าเป็นการค้นพบความรู้สึกเป็นของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีรู้สึกสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถและอิสระของเขา ความรู้สึกไม่แน่ใจนี้ มีผลจากการเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น แต่ก็ยังคงคอยพึ่งพาอาศัยคนอื่นอยู่เสมอทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในตัวเด็ก เด็กจึงต้องการคำแนะนำ ความเห็นใจ ความเข้าใจของผู้ใหญ่ เพื่อการค้นหาของตนเอง

วัยนี้เด็กสามารถใช้อวัยวะเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี มีพัฒนาการทางภาษาดีขึ้น เขาเริ่มต้องการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ผู้ใหญ่จึงควรให้โอกาสแก่เด็กได้แสดงความสามารถของเขาเองบ้าง โดยให้คำแนะนำ ไม่เข้าไปควบคุมพฤติกรรมทุกอย่างของเขา ในด้านการเล่นเด็กเริ่มรู้ขอบเขตความสามารถของตนเอง และเริ่มยอมรับและปฏิบัติตามกฎของการเล่นนี้ด้วย Erikson กล่าวว่า "ของเล่นถือได้เป็นโลกสมมติเล็กๆ ที่เด็กสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงตัวเอง" เวลาเล่นอารมณ์เด็กจะเปลี่ยนแปลงง่ายและรวดเร็วซึ่งมีผลต่อการพัฒนาความรู้สึกที่ต้องการอิสระและเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าเด็กได้รับความเอาใจใส่มากเกินไปเด็กจะกลายเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจในตัวเองไม่กล้าทำอะไรด้วยตนเอง

3. **ขั้นพัฒนาการเป็นผู้หา หรือการรู้สึกไม่พอใจกับผู้อื่น** อยู่ในช่วงอายุ 3-5 ปี ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กพัฒนาขึ้น เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท้าทายความสามารถของเขา สิ่งแวดล้อมดังกล่าวคือ ความสามารถภายในของเด็กเอง ของเล่น การเล่น สัตว์เลี้ยงรวมถึงคนในครอบครัว เด็กวัยนี้ชอบพูด และตั้งคำถาม เด็กจะช่างซักถาม ช่างสงสัย และจินตนาการ ความคิดต่างๆ ขึ้นมา ในขณะที่ทำกิจกรรม เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีความคิดคัดค้าน หรือความรู้สึกผิดเกิดขึ้น เนื่องจากเขาไม่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จดังใจ ซึ่งเป็นความรู้สึกไว้วางใจ ในขั้นที่ 1 ซึ่งก็เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กเกิดความรู้สึกผิดขึ้น เนื่องจากความสามารถของเขาถูกริดรอนหรือขัดขวาง ความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิดหวังจะสะสมในตัวเด็กในระยะนี้

ภาพการ เล่นและของเล่น

เล่นตุ๊กตาวีมือ

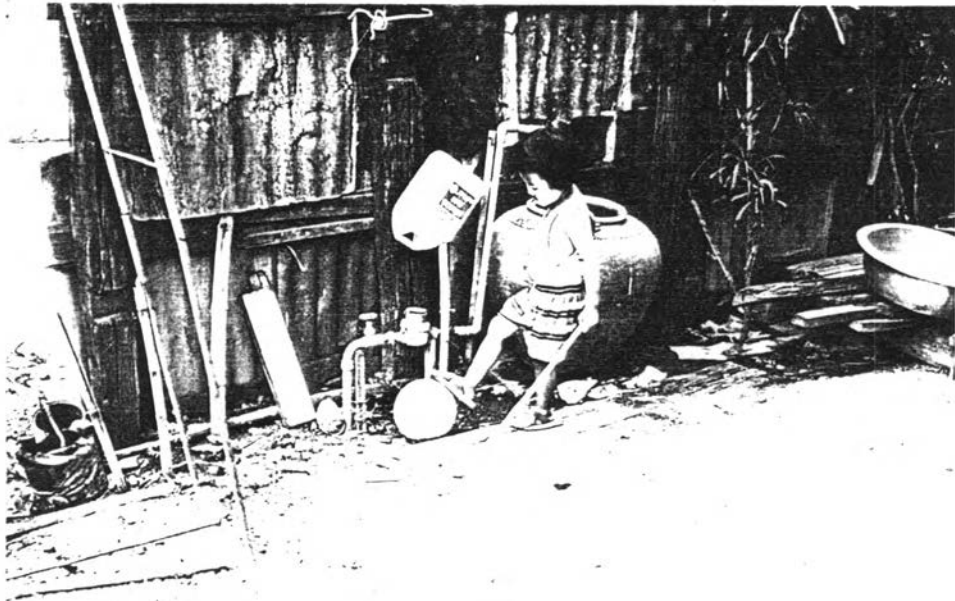
เล่นชิงช้า

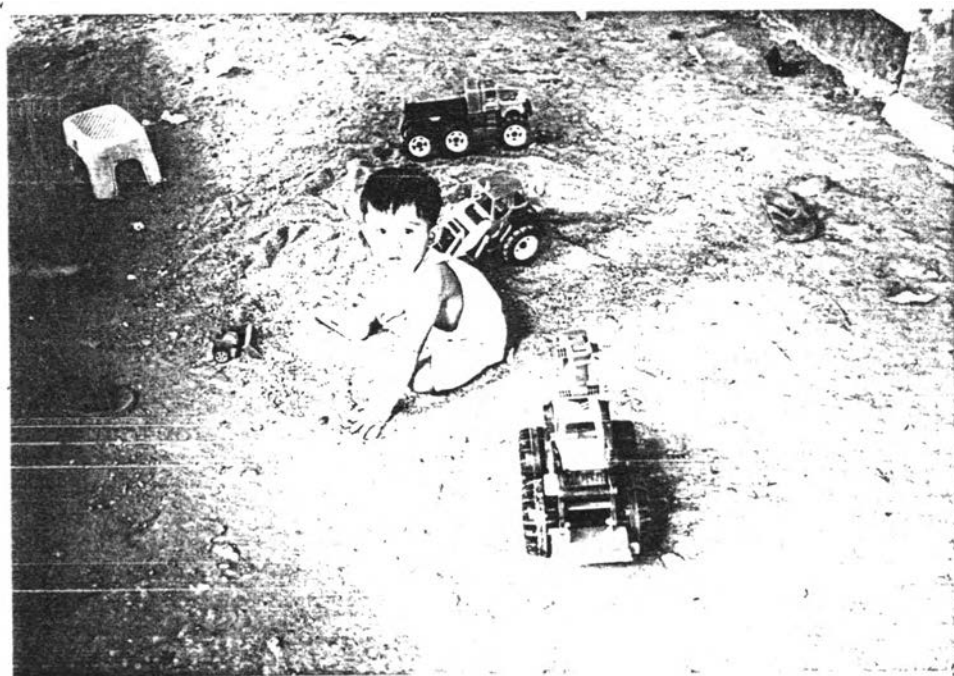
เล่นโยนยาว

เล่นหม่งเอย

เล่น เตยฟุตบอล

เล่น รถพลาสติก

เล่นขายของ

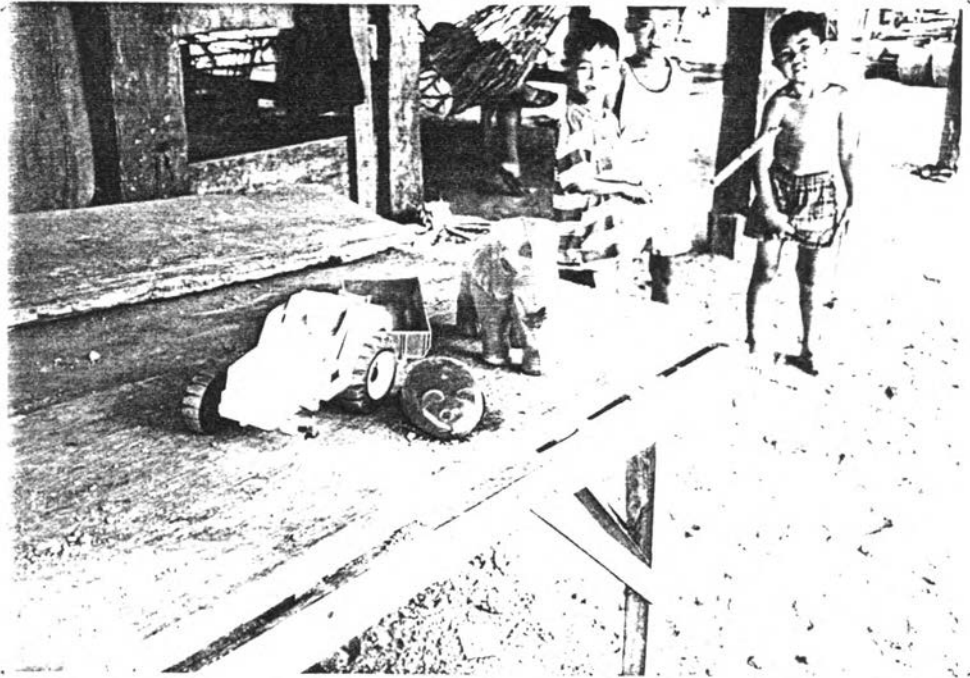
เล่นหาบเหົ้า

เล่น ชับมอ เตอริ ไซด์

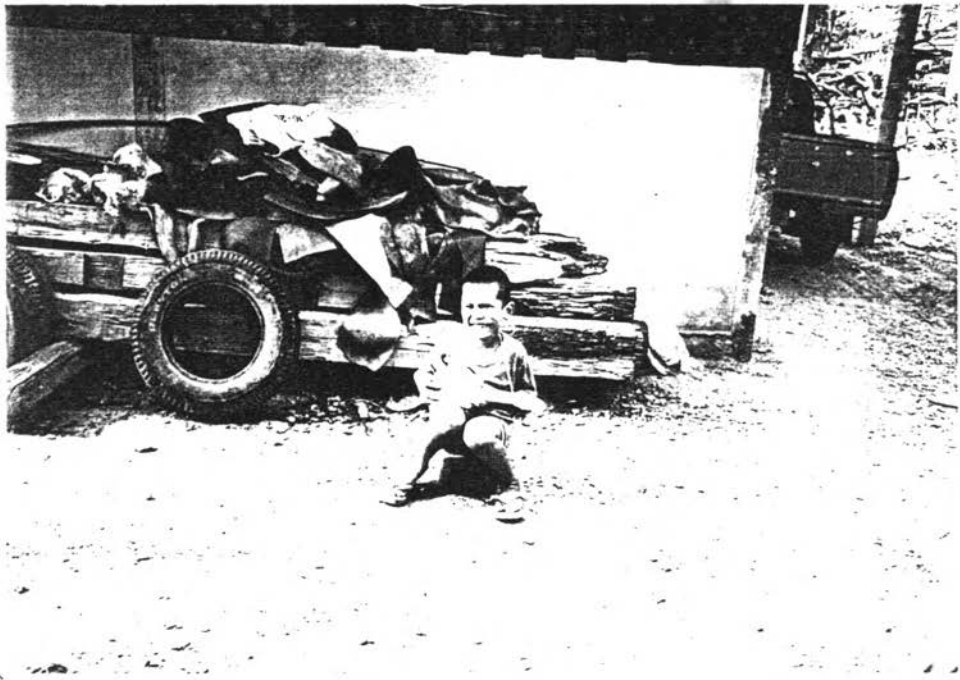
เล่น เป้ากบ

ของเล่นของเด็กบ้านเก่า

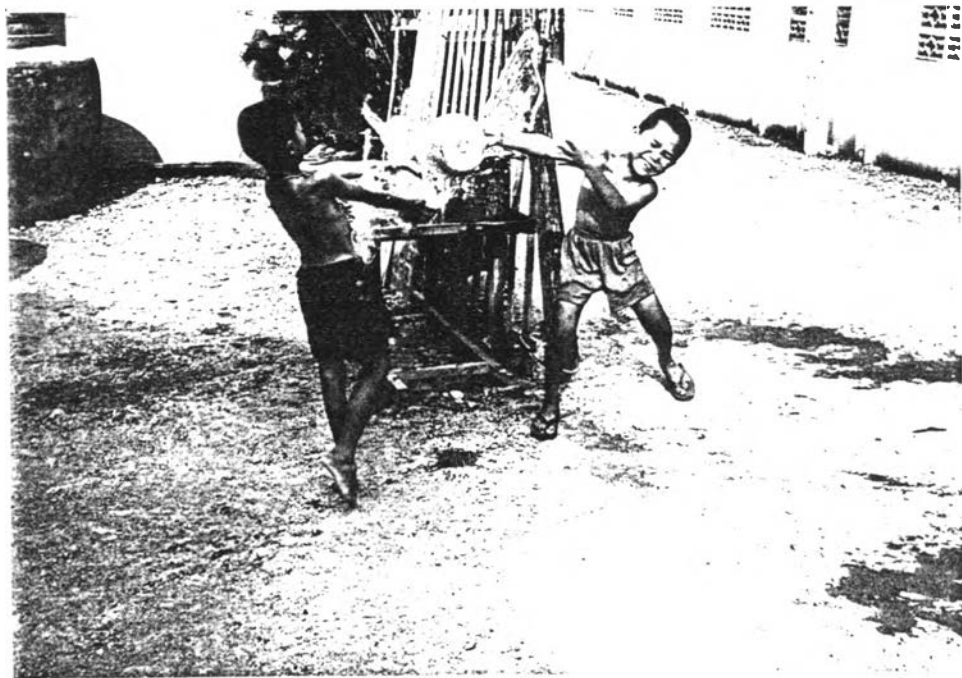
เล่นลากกิ่งไม้

เล่นดีดกีตาร์

เล่นเคาะกลอง

เล่นเสาตง

เล่นสวดมนต์

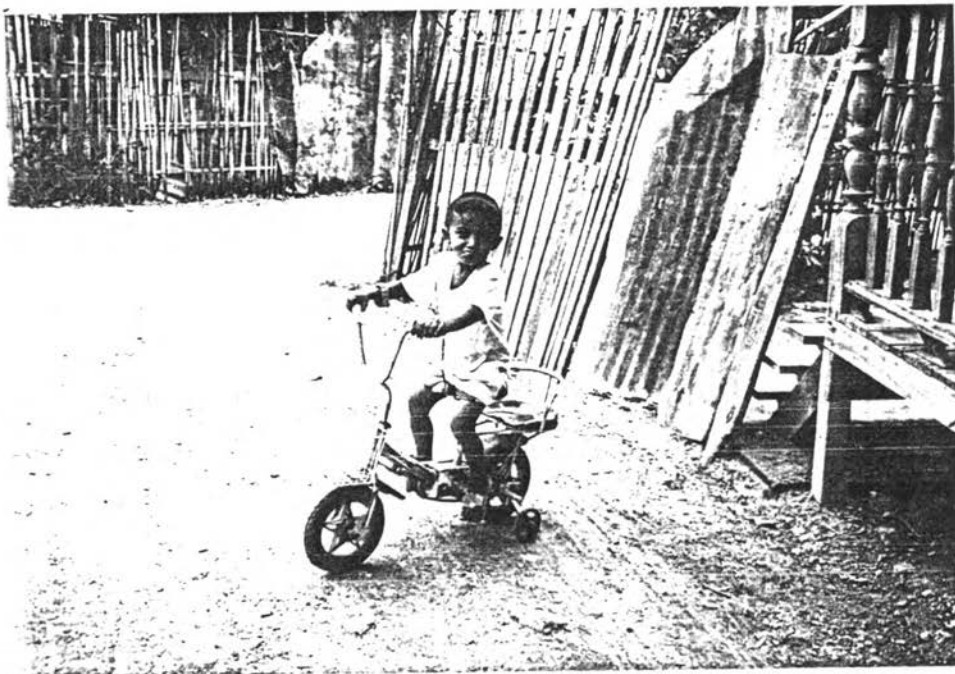
เส้นร้อยดอกไม้

เส้นตากปลา

เล่นขี่ม้าก้านกล้วย

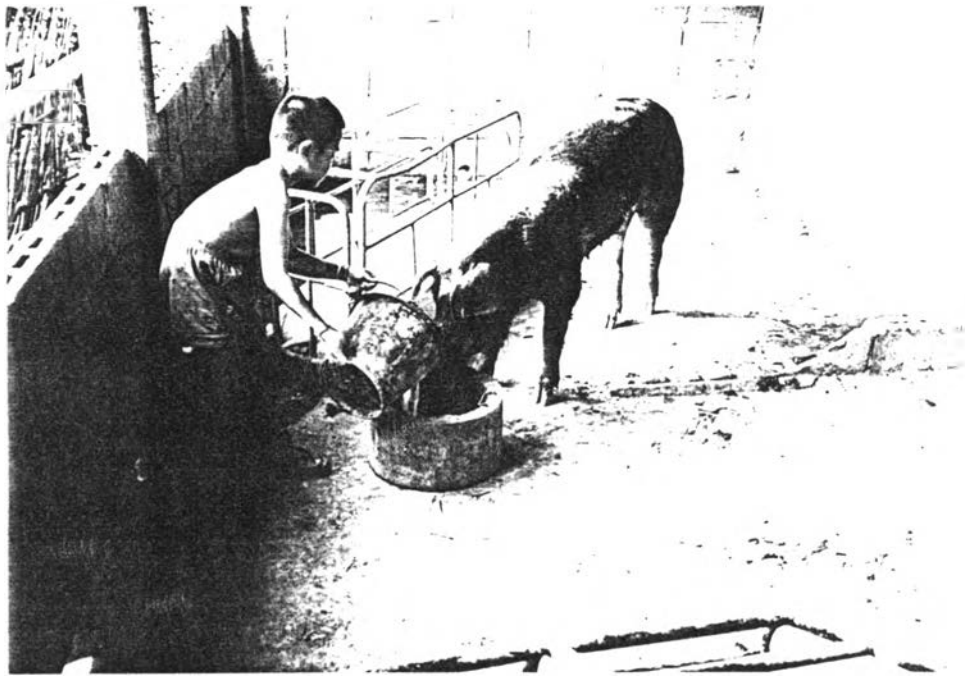
เล่นขี่จักรยานสามล้อ

เล่นฟันดาบ

เล่นฟันดาบ

เล่นเลี้ยงสัตว์

เล่นวิ่งไล่จับ

ประวัติผู้เขียน

นางสาวพวงทอง นิลยิ้ม เกิดวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2500 ที่อำเภอเมือง จังหวัด
ลพบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ในปีการศึกษา 2523
และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรมัธยมศึกษาโทที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2533
ปัจจุบันรับราชการที่โรงเรียนโคกกะเทียมวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

